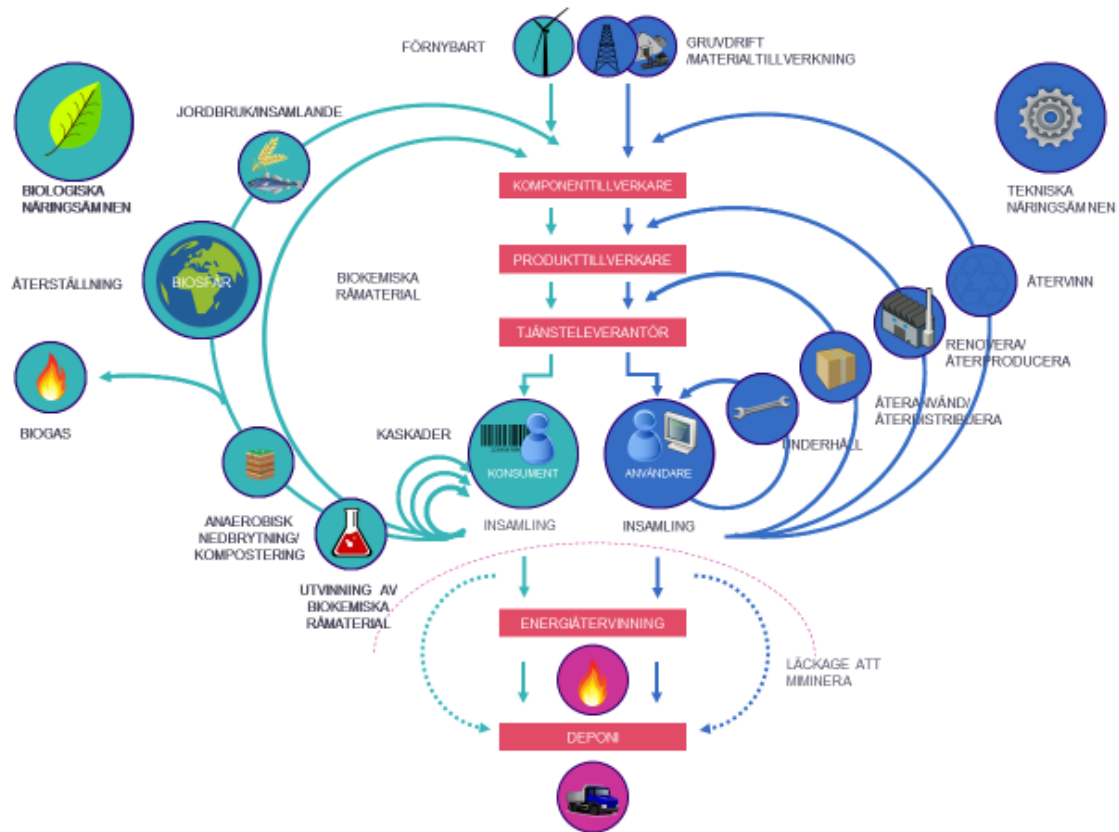

Länsstyrelserna

Cirkulär ekonomi - kartläggning, kunskap, vägledning

Slutrapport av projekt genomfört av RUS 2021 - 2022

Titel: Cirkulär ekonomi – Kartläggning, kunskap, vägledning

Beställare: RUS – Regional Utveckling och Samverkan i miljömålssystemet

Utgivare: Länsstyrelsen Skåne

Utgivningsår: 2022

Författare: Susanne Dahlberg, Joel Eriksson, Länsstyrelsen Skåne

Publikationsnummer: 2022:24

Webbplats: www.rus.se

Förord

Regeringen presenterade sommaren 2020 strategin ”Cirkulär ekonomi - strategi för omställningen i Sverige”. Visionen är ”ett samhälle där resurser används effektivt i giftfria cirkulära flöden och ersätter jungfruliga material” och det övergripande målet att ”omställningen till en cirkulär ekonomi ska bidra till att nå miljö- och klimatmålen, samt de globala målen i Agenda 2030.”

Att cirkulär ekonomi lyfts fram som en ny miljöpolitisk prioritering fyller en lucka. Resurseffektiva och giftfria kretslopp hamnar i fokus samtidigt som miljön och klimatet kopplas till ekonomin.

I strategin pekas länsstyrelserna ut som viktig offentlig aktör i arbetet. Cirkulär ekonomi är av betydelse för flera av länsstyrelsernas uppdrag och i vår samverkan med andra aktörer regionalt, inte minst regionerna. År 2021 fick länsstyrelserna ett särskilt uppdrag att redovisa insatser där de bidragit till omställningen till en cirkulär ekonomi.

Länsstyrelsegemensamma insatser underlättar arbete att leva upp till regeringens förväntningar. År 2021-2022 har RUS därför initierat projektet ”Cirkulär ekonomi – kartläggning, kunskap och vägledning”. Susanne Dahlberg och Joel Eriksson vid Länsstyrelsen Skåne har varit projektledare och en styrgrupp med representanter för olika verksamheter har lett arbetet. Detta är slutrapporten för detta projektet.

RUS (Regional Utveckling och Samverkan i miljömålssystemet) svarar för länsstyrelsegemensamma uppgifter och samordning mellan olika berörda parter i det regionala miljömålsarbetet.

Juni 2022

Veronica Lauritzsen

Länsråd Gävleborgs län

kontaktlänsråd miljömål och cirkulär ekonomi

Innehåll

Inledning	5
Syfte och mål.....	5
Projektorganisation.....	6
Leverabler	7
Enkäten.....	7
Projektmål och effektmål:	10
Vägledning till RB uppdrag 2021	10
Projektmål och effektmål:	11
Kunskapshöjande insatser	11
Projektmål och effektmål:	11
Klimatsmarta masstransporter.....	12
Projektmål och effektmål:	12
Kommunikation.....	12
Fortsatt arbete.....	14
Avslutning och diskussion	15

Inledning

Länsstyrelserna genom RUS (Regional Utveckling & Samverkan i miljömålssystemet) har under 2021 och 2022 genomfört ett projekt om cirkulär ekonomi: *Cirkulär ekonomi – kartläggning, kunskap, vägledning*.

Bakgrunden till projektet är att regeringens har tagit fram en strategi och en handlingsplan för cirkulär ekonomi där det anges att offentlig sektor bestående av staten, regionerna, länsstyrelserna och kommunerna har en viktig roll i omställningen till en cirkulär ekonomi. I regleringsbrevet 2021 fanns ett uppdrag att länsstyrelserna ska redovisa vilka insatser inom relevanta verksamhetsområden som särskilt bidragit till omställningen till en cirkulär ekonomi.

Länsstyrelserna har en pågående dialog med Miljödepartementet kring cirkulär ekonomi och deltar i referensgruppen till Delegationen för cirkulär ekonomi. Länsstyrelserna samverkar också med Naturvårdsverket kring massor och har genomfört projekt om klimatsmarta masstransporter.

Syfte och mål

Syftet med projektet var att kartlägga vad som görs inom länsstyrelserna inom området cirkulär ekonomi och vad som skulle kunna göras och vilka kunskapshöjande insatser som önskas.

Syftet var också att ta fram en vägledning om hur länsstyrelserna skulle kunna hantera regleringsbrevsuppdrag under Nationella mål, pkt 7. ”Länsstyrelserna ska redovisa vilka insatser inom relevanta verksamhetsområden som särskilt bidragit till omställningen till en cirkulär ekonomi”.

Syftet med projektet var också att genomföra kunskapshöjande insatser för länsstyrelserna om regeringens strategi och handlingsplan för cirkulär ekonomi, ge information om hur en regional plan kan tas fram samt dialog om hur länsstyrelserna arbetar/kan arbeta med regionerna i frågan.

Syftet var slutligen att sprida konkreta resultat från projektet *Klimatsmarta masstransporter* med vilka faktiska åtgärder länsstyrelser kan vidta för en cirkulär masshantering utifrån fallstudier och scenarier som genomförts i projektet.

Projektmål

- en kartläggning är gjord över vad länsstyrelserna gör och skulle kunna göra inom området och samtliga länsstyrelser har bidragit med underlag
- en vägledning är gjord för att hantera regleringsbrevsuppdrag under *Nationella mål, pkt 7. Cirkulär ekonomi*
- minst 15 länsstyrelser ska ha deltagit i kunskapshöjande insatser
- minst 15 länsstyrelser har deltagit i webinarier om konkreta resultat från projektet *Klimatsmarta masstransporter*

Effektmål

- alla deltagande länsstyrelser efter projektet ska ha kunskap om regeringens strategi och handlingsplan
- projektet har gett kunskap om vilket arbete som görs av länsstyrelserna kring cirkulär ekonomi
- länsstyrelserna får en enhetlig redovisning av RB-uppdrag
- utifrån behovet av ballast gör berörda län en bedömning av möjligheten att etablera masslogistikcentraler för ökad återvinning av överskottsmassor

Projektorganisation

Styrgrupp: Magnus Eriksson, RUS, Länsstyrelsen Skåne, Jeanette Schlaucher, Länsstyrelsen Skåne, Karin Söderholm, Länsstyrelsen Skåne, Eva Mikaelsson, Miljönätverket Vatten, Länsstyrelsen Västerbotten, Gerda Roupe, Länsstyrelsen Västra Götaland,

- Det har varit fem styrgruppsmöten under projektets gång, 17 maj, 29 september, 10 november, 26 januari 2022 och den 28 mars 2022.

Referensgrupp: Annelie Johansson, Miljönätverket, Lovisa Forsell LD21, Hanna Savola, LEKS, Chefsnätverket Natur hörs vid behov, Karin Frejarö NHT21, Åsa Ekberg Österdahl, Naturvårdsverket

- Kommunikation med referensgruppen har genomförts via mejl vid behov.

Arbetsgrupp: Projektledare: Susanne Dahlberg, Länsstyrelsen Skåne och biträdande projektledare Joel Eriksson, Länsstyrelsen Skåne, kommunikationsstöd: Julia Martinsson, RUS

- Arbetsgruppen har haft veckovisa avstämningar samt arbetsmöten kring specifika delar av projektet.

Leverabler

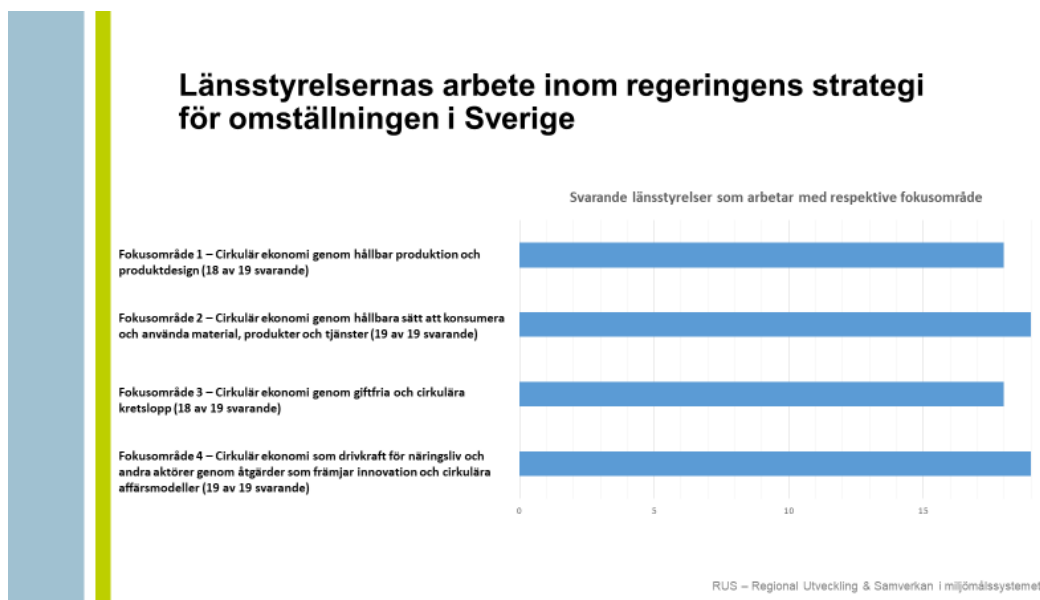
Enkäten

Kontaktpersoner utsågs på respektive Länsstyrelse. Ett utkast till enkät diskuterades på Miljömålnätverket och synpunkter samlades in som sedan inarbetades i enkäten. En enkät togs fram i verktyget Webropol som skickades ut till samtliga Länsstyrelser.

Frågorna ställdes för att få en bild av hur de olika länen arbetade med omställningen mot en mer cirkulär ekonomi. De svarande fick beskriva vilka av regeringens fokusområden och åtgärder som det ansågs att myndigheterna implementerade, vilka fortsatta åtgärder som behövs, vilka utmaningar som identifierats på lång och kort sikt, samt vilka samarbeten som sker på en regional nivå. Enkäten kan ses i sin helhet i bilaga 1.

Resultaten från enkäten ligger på RUS [samverkansyta](#), men skickades även till Naturvårdsverket och Delegationen för cirkulär ekonomi efter begäran. Resultaten finns dels inlagda för respektive länsstyrelse, dels finns en sökbar sammanslagning av alla länsstyrelsernas svar, samt en presentation med talmanus som sammanfattar enkätsvaren kort har tagits fram.

Sammanlagt inkom svar från 19 av 21 länsstyrelser. På frågan om de ansågs arbeta med de av regeringen utpekade fokusområden svarade samtliga att de arbetade med fokusområde 2 och fokusområde 4 (se figur 1). Endast ett av de svarande länen menade att man inte arbetar med fokusområde 1 och fokusområde 3.

Figur 1: Visar hur många länsstyrelser som anser sig arbeta med regeringens fokusområden för omställningen mot en cirkulär ekonomi.

Det framgick även i enkäten att dessa frågor var särskilt integrerade inom vissa av länsstyrelsernas verksamhetsområden. Exempel på fält där många länsstyrelser arbetade med cirkulär ekonomi var lant- och skogsbruk, miljöprövning och -tillsyn, samt energi- och klimatarbetet (se figur 2).

Inom vilka områden arbetar länen med cirkulär ekonomi?

Länsstyrelserna arbetar aktivt med cirkulär ekonomi genom:

Miljöprövning och -tillsyn	(13)
Lant- och skogsbruk	(15)
Miljöledning och upphandling	(11)
Samhällsplanering och kulturmiljö	(8)
Miljömål och Agenda 2030	(8)
Energi och klimat	(12)
Avfall, masshantering och förorenade områden	(9)
Vatten	(5)

RUS – Regional Utveckling & Samverkan i miljömålsystemet

Figur 2: Visar hur många länsstyrelser som svarat att deras arbete mot en cirkulär ekonomi inom vissa verksamhetsområden.

Inom lant- och skogsbruk nämns livsmedelsstrategier som länsstyrelserna antingen själva tagit fram, eller deltagit i framtagandet av, samt riktade åtgärder för att främja ett hållbart och cirkulärt brukande av både jordbruks- och skogsmark. I miljöprövnings- och miljötillsynsarbetet lyfter flera län upp kravställningar genom miljöbalkens hänsynsregler som viktiga verktyg för att bland annat kretslopps- och hushållningsprinciperna ska prioriteras. Detta för att främja exempelvis en renare luft, renare mat, rena ekosystem och god djurhälsa. Länsstyrelsernas cirkulära arbete med energi och klimat lyfter i flera fall upp olika projekt kring energieffektivisering, incitament och handläggandet av finansiellt stöd genom Klimatklivet.

På frågan om vilka områden som ur det längre perspektivet är viktiga att jobba med så nämnde flera län masshantering och/eller avfall samt transporteffektivisering och fossilfrihet. Utanför fokusområde 2 och fokusområde 3 så trycker flera på behovet av att arbeta med det interna arbetet och upphandling (se figur 3).

Vilka områden är särskilt viktiga att jobba med ur ett längre perspektiv, dvs. under 2022 och framåt?

- Fokusområde 2 och 3 i strategin
 - Masshantering och avfall (16)
 - Vatten (6)
 - Energieffektivisering (5)
 - Transporteffektivisering och fossilfrihet (9)
- Vägledning från nationella myndigheter (5)
- Strategisk planering, materialflödesanalyser (2)
- Regional samverkan (4)
- Industriell symbios (2)
- Internt arbete och upphandling (11)
- Hållbar konsumtion (3)
- Tillsyn och prövning (9)
- Målkonflikter (4)
- Bioekonomi (2)
- Lanbruk (11)
- Stödsystem (2)
- Fysisk planering (2)
- Tvärsektorielt arbete (5)
- Övrigt (8)

RUS – Regional Utveckling & Samverkan i miljömålssystemet

Figur 3: Visar vilka områden som anses särskilt viktiga att arbeta med ur ett längre perspektiv och hur många som delar den bilden.

För de som deltog i enkäten ansågs de största utmaningarna och hindren för det fortsatta arbetet mot en cirkulär ekonomi vara otydligheter i länsstyrelsernas uppdrag och mål, bristande resurser och målkonflikter (se figur 4).

Vad ser er Länsstyrelse som de största utmaningarna respektive hindren gällande det fortsatta arbetet med att vara med och bidra till genomförandet av den nationella strategin och åtgärdsplanen för cirkulär ekonomi.

- Länsstyrelsens uppdrag och roll (6-9)
- Resurser (6-7)
- Målkonflikter (6)
- Lagstiftning och kriterier (5)
- Beteende (3-5)
- Förenade områden (2)
- Regler kring upphandling (4)
- Regler kring stödsystem (3)
- Övrigt (7)

RUS – Regional Utveckling & Samverkan i miljömålssystemet

Figur 4: Visar vilka områden som anses vara de största utmaningarna och hindren i det fortsatta arbetet med cirkulär ekonomi och hur många som delar den bilden.

I enkäten ingick även frågan inom vilka områden som länsstyrelsen kan och borde vara en drivande regional aktör. Här tyckte tio av de svarande att prövning och tillsyn var ett sådant område (se figur 5). Andra fält var materialflöden, upphandling, livsmedel och bioekonomi. Utöver detta menade många att det är viktigt att allmänt sprida cirkulär ekonomi i länet, vilket ska tolkas som att försöka få med cirkulära frågeställningar som en naturlig del av de samhällsprocesser myndigheten är involverad i och därigenom få det cirkulära att genomsyra vår verksamhet.

Inom vilka områden (kopplat till strategin för cirkulär ekonomi) anser ni länsstyrelsen kan och borde vara drivande på regional nivå.

- Inom alla fyra fokusområdena (4)
- Allmänt sprida cirkulär ekonomi i länet (7)
- Strategiskt miljöarbete, Regional strategi, Klimat- och energi (3+2+2)
- Materialflöden (5)
- Upphandling (5)
- Avfall (4)
- Vatten (5)
- Kemikalier (2)
- Bioekonomi (5)
- Livsmedel (5)
- Prövning och tillsyn (10)
- Regelsystem (2)
- Tobak och narkotika (2)

RUS – Regional Utveckling & Samverkan i miljömålssystemet

Figur 5: Visar vilka områden som anses vara de största utmaningarna och hindren i det fortsatta arbetet med cirkulär ekonomi och hur många som delar den bilden.

På den sista frågan i enkäten fick länsstyrelserna möjlighet att svara på vilka regionala aktörer som de samarbetar med, samt inom vilka områden. Aktörer som nämndes var Regionen, kommuner, näringsliv, civilsamhälle, akademien, statliga verk så som Trafikverket eller Jordbruksverket och slutligen branschorganisationer som Lantbrukarnas riksförbund (LRF). Områden som många samarbetade inom var klimatrelaterade frågor genom klimatråd eller motsvarande, Regionala utvecklingsstrategin (RUS), ERUF, miljömål och Agenda 2030, livsmedels- eller skogsstrategier, lantbruks- och lantbruksfrågor, miljösamverkan och regionala handlingsplaner för en mer cirkulär hantering av exempelvis plast eller avfall.

Projekt mål och effektmål:

- en kartläggning är gjord över vad länsstyrelserna gör och skulle kunna göra inom området och samtliga länsstyrelser har bidragit med underlag
- projektet har gett kunskap om vilket arbete som görs av länsstyrelserna kring cirkulär ekonomi

Genom enkäten har en kartläggning av vad länsstyrelserna gör och kan göra för att främja en cirkulär ekonomi genomförts. Denna kunskap har spridits till kontaktpersoner och andra intresserade via utskick och information upplagd på RUS samverkansyta. Målen är uppfyllda.

Vägledning till RB uppdrag 2021

I regleringsbrevet 2021 hade länsstyrelserna uppdraget: ”Länsstyrelserna ska redovisa vilka insatser inom relevanta verksamhetsområden som särskilt bidragit till omställningen till en cirkulär ekonomi.”

Inom projektet har en vägledning till hur man ska hantera regleringsbrevsuppdraget tagits fram, bilaga 2. Vägledningen innehåller dels en

text hur man ska tolka uppdraget dels en exempeltext från Skåne. Exempeltexten skulle skrivas om och användas på respektive länsstyrelse för att rapportera regleringsbrevsuppdraget. Slutligen finns vägledande material för årsredovisning om cirkulär ekonomi.

Projekt mål och effektmål:

- en vägledning är gjord för att hantera regleringsbrevsuppdrag under *Nationella mål, pkt 7. Cirkulär ekonomi*

- länsstyrelserna får en enhetlig redovisning av RB-uppdrag

Vägledningen är framtagen och exempeltexten ger möjlighet till en mer enhetlig redovisning av regleringsbrevsuppdraget i årsredovisningen. Målen är uppfyllda.

Kunskapshöjande insatser

Tre kunskapshöjande webinarier har genomförts.

Den 24 november 2021 var temat Utbildning om cirkulär ekonomi - omvärldsbevakning och roller i omställningen och då deltog ca 90 personer. Vid detta tillfälle var Åsa Ekberg-Österdahl och Christina Jonsson från Naturvårdsverket med och presenterade omvärldsbevakning om vad som är på gång inom EU och Norden, Naturvårdsverkets roll i omställningen till cirkulär ekonomi samt Länsstyrelsens roll inom cirkulär ekonomi.

Den 11 januari 2022 var temat Regional samverkan kring cirkulär ekonomi – länsstyrelseperspektiv och då deltog ca 80 personer. Vid detta webinarium deltog Andreas Hanning från Chalmers industriteknik och Stephen Hinton från Högskolan i Gävle och de pratade om det regionala perspektivet av cirkulär ekonomi, vilka möjligheter och hinder som finns och hur vi samarbetar för att komma framåt i omställningen.

Den 24 mars 2022 var temat Cirkulär ekonomi - goda exempel och arbetet framåt, här deltog ca 60 personer. Det var länsstyrelserna i Västra Götaland, Västmanland och Östergötland som berättade hur de arbetar med cirkulär ekonomi. Webbinariet avslutades med att Magnus Eriksson, verksamhetsledare för RUS, Erik Särnholm, verksamhetsledare för LEKS och Veronica Lauritzen, kontaktlänsråd för cirkulär ekonomi, diskuterar det fortsatta arbetet med cirkulär ekonomi på länsstyrelserna.

Alla tre webinarierna spelades in och inspelningen lades ut på RUS hemsida samt RUS samverkansyta.

Projekt mål och effektmål:

- minst 15 länsstyrelser ska ha deltagit i kunskapshöjande insatser

- alla deltagande länsstyrelser efter projektet ska ha kunskap om regeringens strategi och handlingsplan

Deltagarantalet på webinarier var högt men eftersom webinarier var på Skype kunde inte antal länsstyrelser räknas. Troligtvis har fler än 15 länsstyrelser

deltagit i de kunskapshöjande insatserna. Information om regeringens strategi och handlingsplan har ingått i informationen på webinarier.

Målen för projektet är uppfylla.

Klimatsmarta masstransporter

Två kunskapshöjande insatser inom ämnet Klimatsmarta masstransporter har genomförts under våren 2022 och ett tredje planeras till hösten 2022.

Det första webinariet genomfördes den 3 maj 2022 och då presenterades vad länsstyrelserna i Stockholm, Skåne, Östergötland och Gotlands län har utfört för projekt och samarbeten för att förbättra förutsättningarna för en mer cirkulär hantering av massor. Det deltog drygt 75 personer på webinariet och man presenterade bakgrunden till arbetet, unika förutsättningar, resultaten och de pågående arbetena inom respektive län. Presentatörerna var Louise Arbin för Länsstyrelsen Stockholm, Joel Eriksson för Länsstyrelsen Skåne, Maja Kling Ek för Länsstyrelsen Östergötland och Agneta Green för Länsstyrelsen Gotland.

Det andra webinariet genomfördes den 31 maj 2022 och här presenterades lärdomar, utmaningar och erfarenheter från länsstyrelserna i Skånes och Östergötlands hantering av cirkulär ekonomi och masshantering kopplat till den kommunala samhällsplaneringen. På detta webinarium deltog drygt 60 personer. De som presenterade var Hanne Romanus, Enhetschef och länsarkitekt på Enheten för samhällsplanering på Länsstyrelsen Skåne samt Jan Persson, samhällsbyggnadsdirektör på Länsstyrelsen Östergötland

I det sista webinariet som planeras till hösten 2022 ska Naturvårdsverket vägleda länsstyrelserna i lämplig cirkulär hantering av massor, tolkning av lagstiftning och föreskrifter.

Projektmål och effektmål:

- minst 15 länsstyrelser har deltagit i webinarier om konkreta resultat från projektet *Klimatsmarta masstransporter*
- utifrån behovet av ballast gör berörda län en bedömning av möjligheten att etablera masslogistikcentraler för ökad återvinning av överskottsmassor

De genomförda webinarier var välbesökta och med den sista planerade aktiviteter kommer målen att uppnås.

Kommunikation

En kommunikationsplan är framtagen i projektet med nedanstående kommunikationsmål:

- Alla deltagande länsstyrelser ska ha kunskap om regeringens strategi och handlingsplan
- Vägledningen tas emot väl och används av berörda inom länsstyrelserna i deras arbete
- Webbinarierna har ett stort och brett deltagande med representanter från minst 15 länsstyrelserna

I kommunikationsplanen anges ett antal kanaler för kommunikation. Nedan redovisas hur respektive kanal har använts.

Samverkansyta

Allt material i projektet har lagts ut på RUS samverkansyta. Där finns en inledande text om projektet med länkar till den nationella strategin och handlingsplanen samt kontaktuppgifter till projektledarna. Resultaten från enkäten finns samlade på samverkansytan dels för varje länsstyrelse dels i en sökbar sammanslagning av alla länsstyrelserns svar. En presentation av enkätresultaten med talmanus finns också. På samverkansytan finns vägledning till regleringsbrevsuppdraget 2021 och inspelningar av de kunskapshöjande webinarier som genomförts samt övrigt material från webinarierna.

Mejlutskick

Projektet inleddes med ett informationsmejl till samtliga länsstyrelser. Det utsågs kontaktpersoner för cirkulär ekonomi på respektive länsstyrelse.

Kontaktpersonerna fick mejl med enkäten och mejl med vägledningen till regleringsbrevsuppdraget. Under hela projektet har projektledningen haft mejlkorrespondens med flera länsstyrelser kring projektet och kring cirkulär ekonomi.

Projektledningen har skickat informationsmejl om projektet och utdrag ur enkätsvaren till Delegationen för cirkulär ekonomi.

Möten

Det har genomförts tre kunskapshöjande Skype-möten. Inbjudan till dessa webinarier gjordes till kontaktpersoner på länsstyrelserna samt till befintliga nätverket inom miljö, tillväxt, klimat- och energi med flera. Ytterligare tre planeras att hållas på temat masstransporter.

Projektledningen har deltagit i avstämningsmöte med kontaktlänsråd.

Enkätundersökning

En enkät togs fram av projektledningen och enkätundersökningen skickades ut i webbverktyget Webropol. Projektledningen sammanställde och bearbetade enkätsvaren.

Vägledning

En vägledning till regleringsbrevsuppdraget om cirkulär ekonomi 2021 har tagits fram och skickats ut till samtliga länsstyrelser.

Spridning i olika nätverk

Projektledningen har informerat om projektet på Miljömålnätverket, på Sydlänsmöte och på RUS frukostseminarium om konsumtion.

Projektledningen har deltagit och redovisat resultat från enkätundersökningen på Sydlänsmöte, på återträff med deltagare i Tillväxtverkets kurser om cirkulär ekonomi och på Nobelmötet.

Nyhetsbrev

Projektet har inte kommunicerats via RUS nyhetsbrev men på RUS hemsida finns information och inspelningar av de kunskapshöjande webinarier som genomförts.

Kommunikationsmålen är med ovanstående insatser uppfyllda.

Fortsatt arbete

Tre utbildningstillfällen om masstransporter kommer att genomföras under våren. Dessa tre utbildningstillfällen kommer handla om spridning av goda exempel och projekt, att hantera massa-frågan i handläggningen av kommunala planer, samt vägledning från Naturvårdsverket. De beskrivs mer i närmare detalj under avsnittet Klimatsmarta masstransporter.

Vid webinariet om goda exempel och arbetet framåt den 24 mars ställdes en fråga om vilka aktiviteter kopplat till cirkulär ekonomi som man vill att RUS genomför framöver. Svaren var nedanstående, dessa svar kan ge vägledning till RUS fortsatta arbete med cirkulär ekonomi.

- Seminarier som idag är bra
- Dagens möte var bra inspiration, bra med att plocka in externa samarbetspartners
- Nationellt samarbete och goda exempel som på mötet idag
- Se till att vi delar och inspireras av varandra är en mycket bra start för ev fördjupningar
- Lära av varandra aktiviteter
- Erfarenhetsutbyte hur vi själva jobbat med miljökrav/cirkulär upphandling
- Sammanställ projekt och möjliga finansieringar
- Skala upp Västra Götalands arbete med Klimatlöften
- Kunskapshöjande aktiviteter
- Utbildning till handläggare
- Nationellt projekt
- Branschriktad kunskap, sammanställning av affärsmodeller, verktyg
- Skapa finansierade projekt flera län kan delta i
- Bra med nationellt samarbete så att inte alla behöver uppfinna hjulet själva

- Diskussioner länsstyrelsens roll stötta industriell symbios
- Viktigt att RUS fortsatt har personer som jobbar medprojektet och fungerar som kontaktpersoner
- Kravställning vid upphandling
- Lobba för att cirkulär ekonomi kommer in i Länsstyrelsernas regleringsbrev
- Nationellt samarbete kring bred implementation, internt och externt. Hur växlar vi upp alla intressanta projekt som gjorts? Externa metoder för att nå fler och interna verktyg för handläggare (tillsyn mm) för att främja den cirkulära ekonomin.

Avslutning och diskussion

Målen för projektet är uppfyllda inom genomförda områden. Projektet har tagit mer resurser i anspråk än vad som var beräknat och de kvarvarande aktiviteterna webinarier på temat masstransporter ligger efter beräknad avslutad tid för projektet.

Slutsatserna av enkäten är att det görs mycket arbete på länsstyrelsen kopplat till cirkulär ekonomi, både i det ordinarie arbetet och i olika projekt. Länsstyrelserna arbetar i hög grad med samtliga fokusområden i regeringens strategi för cirkulär ekonomi. Länsstyrelserna kan och bör också vara drivande i det regionala arbetet. Det efterfrågas dock ett tydligt finansierat uppdrag till länsstyrelserna för att kunna arbeta med omställningen till en cirkulär ekonomi.

Intresset för cirkulär ekonomi var och är fortsatt stort hos länsstyrelserna. Många länsstyrelser har angett att dem genom enkäten och den interna samverkan som behövts för att kunna svara på frågorna har stärkt och inspirerat arbetet med cirkulär ekonomi på länsstyrelsen. Även utanför länsstyrelserna har nytta kommit av enkätsvaren i och med det efterfrågade utskicket till Naturvårdsverket och Delegationen för cirkulär ekonomi.

Enkätensvaren har dock bara bearbetats delvis och det finns material i enkäten som kan bearbetas vidare i kommande projekt. Ett fortsatt länsstyrelsegemensamt samordnande projekt kan fånga upp kvarvarande synpunkter i enkäten samt input på fortsatt arbete som framkommit i webinarier.

I regleringsbrevet för 2022 finns inte cirkulär ekonomi med som en egen punkt. Enkäten visar att länsstyrelserna arbetar med alla områden i regeringens strategi och handlingsplan för cirkulär ekonomi och det är viktigt att inte tappa fart i detta arbete att ställa om samhället till att bli mer cirkulärt.

I projektet har framkommit att det behövs en fortsatt insats för nationell samordning och vägledning genom RUS för att stödja i det arbete och engagemang kring cirkulär ekonomi som finns på många länsstyrelser idag.

Beslut i RUS styrgrupp 4 maj 2022

På RUS styrgruppsmöte den 4 maj 2022 diskuterades projektet och beslut om inriktning och fortsatt arbete togs. Styrgruppen för projektet har beslutat att sprida slutrapporten till de nätverk som bjudits in till projektets aktiviteter men då med ett "försättsblad" om hur RUS ska arbeta vidare med frågan.

Följande förslag till fortsatt arbete lades fram för RUS styrgrupp:

1. RUS fortsätter att ta ansvar för länsstyrelsegemensamt arbete med cirkulär ekonomi.
2. RUS sammanställer hur länsstyrelserna redovisade cirkulär ekonomi i ÅR och gör en sammanställning.
3. RUS bistår kontaktlänsråd i dialogen med RK och andra parter (ex Delegationen för cirkulär ekonomi) om länsstyrelsernas roll och uppdrag i cirkulär ekonomi. Strategisk punkt planeras till G6 (länsrådsgruppen miljö) möte med Miljödepartementet 25 maj. Då redovisas också RUS projektet och tas Lst ÅR för RB-uppdrag 2021 upp.
4. Det nätverk av kontaktpersoner för cirkulär ekonomi som varje länsstyrelse utsåg för RUS projekt upprätthålls av RUS, liksom RUS samarbetsytas plats för projektet cirkulär ekonomi som övergår i mer löpande.
5. RUS referensgrupp för hållbar konsumtion (med deltagande från RUS arbetsgrupp och samordnare vid olika länsstyrelser) döps om till RUS referensgrupp för hållbar konsumtion och cirkulär ekonomi. Referensgruppen ses över utifrån behov av ytterligare personer.
6. Fortsatta länsstyrelsegemensamma aktiviteter/samverkan för cirkulär ekonomi planeras av RUS genom referensgruppen under året, däribland frukostmöten för hållbar konsumtion och cirkulär ekonomi av liknande koncept som RUS genomförde hösten 2021. Dessa även riktade till kommuner.
7. Lst Skåne, men också Lst Östergötland och Lst Västra Götaland som anmält intresse ersätts ekonomiskt för att bidra i arbetet. I RUS budget för 2022 avsätts 100 000 kr (ca 250 timmar) för fortsatt arbete, främst för att ersätta dessa länsstyrelserns arbete. Samordnas genom referensgruppen och rapporteras till RUS styrgrupp.
8. RUS/LEKS/LD21 projekt Jordekonomi, om jordbrukets cirkulära ekonomi, eget spår. WS 31 mars där resultat nu bearbetas och där projektplan för fortsatt arbete tas fram till sista styrgruppsmöte i pågående projektet 1 juni. Aktiviteter i nytt projekt 2022 planeras 2022 inte finansieras av RUS, men RUS delaktig.

Beslut: RUS fortsätter arbeta med cirkulär ekonomi i enlighet med de presenterade punkterna vid mötet. Slutrapporten kompletteras med detta. Frågan om fortsatt länsstyrelsegemensamt arbete lyfts också med Miljönätverkets styrgrupp (med fokus på sådant som rör tillsyn/prövning).

Bilaga 1

Länsstyrelsen
Skåne

Sammanfattningssida: Cirkulär ekonomi

1. Kontaktuppgifter

För vilken Länsstyrelse avser svaret i enkäten?	Inga svar
Vilka funktioner har deltagit?	Inga svar
ev. forts. fler funktioner	Inga svar
ev. forts. fler funktioner	Inga svar

2. Beskriv allmänt vilket arbete som er länsstyrelse utför för att driva fram utvecklingen mot en mer cirkulär ekonomi. Detta kan vara genom olika projekt, eller frågor som ni driver genom er vardagliga handläggning. Svaren här kan även utgöra ett underlag till rapporteringen i RB2021 och är tänkta att representera hela er Länsstyrelse.

Fritext

3. Ryms arbetet som bedrivs inom någon av följande 4 fokusområden utpekade i regeringens *Cirkulär ekonomi – Handlingsplan för omställning av Sverige*?

- Fokusområde 1 – Cirkulär ekonomi genom hållbar produktion och produktdesign . (strategi, se sid 18-19). Möjliga beröringsområden för Länsstyrelsen - Miljöprövning, Miljötillsyn, Miljömål, Regional utveckling, Ekonomi/Upphandling och Klimat- och energi
- Fokusområde 2 – Cirkulär ekonomi genom hållbara sätt att konsumera och använda material, produkter och tjänster (strategi, se sid 20-21). Möjliga beröringsområden för Länsstyrelsen - Miljömål, Klimat- och energi, Friluftslivssamordning, Livsmedelstrategi, Landsbygdsprogrammet, Regional utveckling, Upphandling och Miljöledning
- Fokusområde 3 – Cirkulär ekonomi genom giftfria och cirkulära kretslopp (strategi, se sid 22 - 23). Möjliga beröringsområden för Länsstyrelsen - Miljöledning, Miljömål, Miljöprövning och Miljötillsyn, Klimat- och energi, Regional utveckling, Tillsynsvägledning, Livsmedel, Natur och Vatten
- Fokusområde 4 – Cirkulär ekonomi som drivkraft för näringsliv och andra aktörer genom åtgärder som främjar innovation och cirkulära affärsmodeller (strategi, se sid 24-25). Möjliga beröringsområden för Länsstyrelsen - Miljömål, Klimat- och energi, Regional utveckling, Landsbygdsprogrammet, Miljöprövning, Miljötillsyn och Miljöövervakning

4. Omfattar ert arbete mot en cirkulär ekonomi något av följande delområden från Fokusområde 1 (handlingsplan, se sid 10-15)? Detta är en fördjupning av fråga 3.

- 1.2 Styr mot att produkter utformas för en lång livslängd, bland annat genom att de är lätta att återanvända och reparera, och på ett sätt som möjliggör materialåtervinning när de inte längre kan användas mer,
- 1.5 Stimulera utvecklingen av mer resurs- och energieffektiva produktionsprocesser,
- 1.6 Främja utvecklingen av Sveriges bioekonomi så att biobaserade, förnybara och hållbart producerade råvaror kan ersätta fossilbaserade råvaror i produkter och produktionsprocesser,
- Annat delområde? (Specificera gärna)

6. Omfattar ert arbete mot en cirkulär ekonomi något av följande delområde från Fokusområde 2 (handlingsplan, se sid 16-19)? Detta är en fördjupning av fråga 3.

2.5 Bidra till resurseffektivitet, återvinning och cirkulära affärsmodeller genom offentlig upphandling,

Annat delområde? (Specificera gärna)

8. Omfattar ert arbete mot en cirkulär ekonomi något av följande delområde från Fokusområde 3 (handlingsplan, se sid 20-27)? Detta är en fördjupning av fråga 3.

3.1 Främja återanvändning av produkter framför materialåtervinning och annan avfallshantering,

3.6 Styr mot att avfallet hanteras i giffria och resurseffektiva kretslopp och att utbud och efterfrågan samt användningen av högkvalitativa sekundära råvaror ökar,

3.7 Användningen av särskilt farliga ämnen i varor förbjuds samtidigt som riskerna med andra farliga ämnen omhändertas,

3.10 Förbättra kunskapen om materialflöden i samhället,

Annat delområde (Specificera gärna)

10. Omfattar ert arbete mot en cirkulär ekonomi något av följande delområde från Fokusområde 4 (handlingsplan, se sid 28-33)? Detta är en fördjupning av fråga 3.

4.3 Effektivisera miljötestningsprövningen, med bibehållet miljöskydd, för att snabba på utvecklingen och etableringen av hållbar produktion genom nya cirkulära innovationer och spjutspetstekniker,

4.5 Stärka innovations- och näringslivsklimatet så att fler cirkulära företag kan växa och erbjuda sina produkter och tjänster för såväl hemmamarknad som export,

Annat delområde? (Specificera gärna)

12. Vilka kunskapshöjande insatser anser ni behövs 2021 för fortsatta åtgärder?

Fritextsvar

Inga svar

13. Vilka områden är särskilt viktiga att jobba med ur ett längre perspektiv, dvs. under 2022 och framåt?

Fritextsvar

Inga svar

14. Vad ser er Länsstyrelse som de största utmaningarna respektive hindren gällande det fortsatta arbetet med att vara med och bidra till genomförandet av den nationella strategin och åtgärdsplanen för cirkulär ekonomi?

Fritextsvar

Inga svar

15. Inom vilka områden (kopplat till strategin för cirkulär ekonomi) anser ni länsstyrelsen kan och borde vara drivande på regional nivå?

Fritextsvar

Inga svar

16. Hur samarbetar ni med Regionen och andra regionala aktörer i arbetet för cirkulär ekonomi?

Fritextsvar

Inga svar

17. Har ni några andra frågor eller inspel till detta projekt, eller till det kommande arbetet mot en cirkulär ekonomi som ni vill passa på att lyfta?

Fritextsvar

Inga svar

Bilaga 2

Stöd vid tolkning av Cirkulär ekonomi uppdraget för länsstyrelserna i regleringsbrev 2021

Detta PM är tänkt som ett stöd vid tolkningen av RB-uppdraget om Cirkulär ekonomi vid varje länsstyrelse. PM är framtaget inom RUS-projektet Cirkulär ekonomi – kartläggning, vägledning, utbildning och fastställt av styrgruppen för detta arbete.

Regleringsbrevsuppdrag 2021

I regleringsbrev 2021 till Länsstyrelserna står följande uppdrag om cirkulär ekonomi under avsnitt 1 Mål och återrapporteringskrav, A. Nationella mål, punkt 7:

Länsstyrelserna ska redovisa vilka insatser inom relevanta verksamhetsområden som särskilt bidragit till omställningen till en cirkulär ekonomi.

Tolkning av uppdraget 2021

Uppdraget syftar till att redovisa vilka insatser som gjorts av Länsstyrelsen för att bidra till omställningen till en cirkulär ekonomi. Det handlar både om insatser inom berörda verksamheter för att stimulera aktörer i länet att bidra till omställningen och om det interna arbetet. Det kan avse kunskapsunderlag, myndighetsutövning, samverkan, kunskapsförmedling, planering, fysiska åtgärder med mera.

En utgångspunkt för att tolka vad som avses med och inbegrips i cirkulär ekonomi är regeringens strategi och handlingsplan med dess vision, mål, fyra fokusområden och åtgärder. Som stöd för redovisningen har det länsstyrelsegemensamma projektet ”Cirkulär ekonomi – kartläggning, kunskap, vägledning” skickat ut en enkät kring arbetet med cirkulär ekonomi på respektive länsstyrelse. Enkäten besvarades av nästan varje länsstyrelse och dessa enkätsvar finns på RUS samverkanssida, [Cirkulär ekonomi – kartläggning, kunskap, vägledning - Start sida \(lansstyrelsen.se\)](https://www.lansstyrelsen.se/rus/cirkular-ekonomi-kartlaggning-kunskap-vaegledning-startsida). Fråga 2 i enkäten, *Beskriv allmänt vilket arbete som er länsstyrelse utför för att driva fram utvecklingen mot en mer cirkulär ekonomi*, kan användas som hjälp för att besvara RB-uppdraget. Enkätsvaret från ert län kommer troligtvis behöva förkortas för att passa årsredovisningens begränsning och struktur.

Årsredovisning 2021 - Mall för årsredovisning 2021

Cirkulär ekonomi ska redovisas under punkt 18. Naturvård och miljöskydd, under rubriken Verksamhetens resultat med en underrubrik 1A7 Cirkulär ekonomi. Man kan under denna punkt hänvisa till andra områden där insatser mot cirkulärt arbete

skett. Cirkulär ekonomi kan även lyftas inom andra verksamhetsområden där lämpliga insatser har skett.

Verksamhetens resultat

Under denna rubrik ska texten om cirkulär ekonomi läggas.

Underrubrik 1A7 Cirkulär ekonomi

Varje länsstyrelse skriver en länspecifik text. Nedan följer en exempeltext från Skåne:

Cirkulär ekonomi kommer in i många av länsstyrelsens verksamhetsområden och mer information om insatsernas effekter kan hittas under respektive område i årsredovisningen. Under året har bland annat nedanstående insatser genomförts i Skåne:

- *cirkulära krav för vatten, massor, resurseffektivitet och kemikalier inom prövning och tillsyn,*
- *regional vattenförsörjningsplan,*
- *stöd och kompetensutveckling inom cirkulär ekonomi såsom ekologisk odling och landbaserad fiskproduktion,*
- *arbetat med hållbar upphandling till exempel genom Fossilbränslefria länsstyrelser,*
- *energieffektiviseringsprojekt såsom, Incitament för energieffektivisering och Värdeskapande fastighetsförvaltning,*
- *resurshushållning och långsiktighet inom byggnadsvården,*
- *samverkan genom Delegation för cirkulär ekonomi, Cirkulära Skåne, Avfallsförebyggande nätverket, Klimatsamverkan Skåne och Tänk om plast, och*
- *drivandet av två nationella projekt inom cirkulär ekonomi, Cirkulär ekonomi – kartläggning, kunskap, vägledning och Jordekonomi.*

Om man vill gå djupare in i insatsernas effekter så går det bra att göra det här, men var vaksam på avsnittets begränsade utrymme.

Verifierande underlag för insatserna behöver även framgå i *Ordning och reda*.

Vägledande material för årsredovisning om cirkulär ekonomi

Regeringens strategi och handlingsplan för cirkulär ekonomi

Regeringen har tagit fram en strategi och en handlingsplan för cirkulär ekonomi. Dessa dokument kan vara vägledande i Länsstyrelsens arbete med att tolka vad som avses med och vad som inbegrips i begreppet cirkulär ekonomi. Detta kan ge vägledning vilka delar av verksamhetens resultat som kan redovisas inom cirkulär ekonomi.

[Cirkulär ekonomi - strategi för omställningen i Sverige - Regeringen.se](https://www.regeringen.se/491319/1/20200709)

Regeringen beslutade den 9 juli 2020 om en nationell strategi för omställningen till cirkulär ekonomi i Sverige. Omställningen till en cirkulär ekonomi har en stor

potential att minska resursanvändningen och därmed begränsa klimat- och miljöpåverkan. Strategin har en vision och ett övergripande mål.

Vision

Ett samhälle där resurser används effektivt i giftfria cirkulära flöden och ersätter jungfruliga material.

Övergripande mål

Omställningen till en cirkulär ekonomi ska bidra till att nå miljö- och klimatmålen, samt de globala målen i Agenda 2030.

Strategin pekar ut inriktningen för det arbete som behöver göras inom fyra fokusområden. I strategin pekas också sex prioriterade strömmar i omställningen till en cirkulär ekonomi ut.

Fokusområden:

1. Cirkulär ekonomi genom hållbar produktion och produktdesign,
2. Cirkulär ekonomi genom hållbara sätt att konsumera och använda material, produkter och tjänster,
3. Cirkulär ekonomi genom giftfria och cirkulära kretslopp,
4. Cirkulär ekonomi som drivkraft för näringsliv och andra aktörer genom åtgärder som främjar innovation och cirkulära affärsmodeller.

De prioriterade strömmarna är plast, textil, förnybara och biobaserade råvaror, livsmedel, bygg- och fastighetssektorn, inklusive bygg- och rivningsavfall samt innovationskritiska metaller och mineraler.

I strategin anges offentlig sektor bestående av staten, regionerna, länsstyrelserna och kommunerna som några av de centrala aktörerna i omställningen till en cirkulär ekonomi.

[Cirkulär ekonomi - Handlingsplan för omställning av Sverige - Regeringen.se](#)

Regeringen presenterade den 22 januari 2021 den första handlingsplanen för cirkulär ekonomi. Handlingsplanen utgår från strategin för cirkulär ekonomi och de fyra fokusområdena ovan. För varje fokusområde utvecklas vad regeringen avser med inriktningen för arbetet.

I handlingsplanen presenteras aktuella styrmedel och åtgärder som regeringen har beslutat eller har för avsikt att besluta. Denna handlingsplan ska inte ses som hela lösningen, men den är ett steg på vägen för att nå en cirkulär ekonomi. Handlingsplanen innehåller drygt hundra åtgärder inom områden som industriomställning, materialförsörjning, teknikutveckling och avfallshantering.

Flera av åtgärderna i handlingsplanen berör länsstyrelsens arbete och en av åtgärderna är direkt kopplad till Länsstyrelsernas regleringsbrevsuppdrag.

Åtgärd 4.5.10

Regeringen har beslutat i regleringsbrevet för 2021 att länsstyrelserna ska redovisa de insatser inom relevanta verksamhetsområden som särskilt bidragit till omställningen till en cirkulär ekonomi. Offentlig sektor bestående av staten, länsstyrelserna, kommunerna och regionerna har en viktig roll i omställningen till en cirkulär ekonomi.

Länsstyrelserna

Regional Utveckling & Samverkan
i miljömålssystemet